

Fòrum de debat i propostes d'acció per a la gestió dels grans incendis forestals a Espanya

Espanya s'enfronta a un problema complex, que no es pot abordar amb solucions simples basades en creences i mites, ni des de discursos esbiaixats i desactualitzats. El gran incendi forestal a Castelló-Terol a finals de març del 2023 o els incendis ocorreguts l'estiu del 2022 (Serra de la Culebra, Navarra, Bejís, Vall d'Ebo i Serra Calderona) han confirmat el que la comunitat d'incendis forestals venia defensant: els incendis del futur (ja del present) són més intensos i comporten conseqüències ecològiques i socials sense precedents. També trobem exemples en anys anteriors i en altres països que ja advertien d'aquest canvi de tendència - Austràlia (2009 i 2019), Portugal i Xile (2017) o Califòrnia (2018).

Davant d'aquest nou escenari, des de la Fundació Pau Costa es considera necessari oferir l'oportunitat a la "comunitat d'incendis forestals", aprofitant el coneixement i l'experiència acumulats, manifestar la seva inquietud i fer les seves propostes per revisar, actualitzar i establir un nou enfocament comú per a una efectiva i segura gestió dels incendis forestals. Per definir aquesta posició s'ha desenvolupat un procés de participació a través del *Fòrum de debat i de propostes d'acció per a la gestió dels grans incendis forestals a Espanya*, que es va dur a terme els dies 29 i 30 de març de 2023 a Madrid. Aquest espai de diàleg

va reunir 58 membres de la comunitat d'incendis forestals amb diferents perfils i visions professionals i socials, per deliberar amb una visió àmplia i integradora sobre la manera més sostenible de gestionar els grans incendis forestals a curt, mitjà i llarg termini Espanya.

Posteriorment, les seves conclusions s'han difós entre molts altres especialistes, que han aportat els seus suggeriments, fins a assolir, sense abandonar el màxim rigor tècnic i científic possibles, un amplíssim consens respecte a l'enfocament que, en un futur immediat, així com a curt, mitjà i llarg termini, cal la gestió d'incendis forestals, no només a Espanya, sinó a tot l'àmbit europeu. Aquest treball marca l'inici d'un procés obert i participatiu a llarg plaç, en el qual es realitzaran accions per a recollir opinions i/o aportacions per a seguir actualitzant i definint aquest posicionament.

Des de la comunitat d'incendis forestals, identifiquem deu eixos temàtics i deu reptes clau per abordar la gestió dels grans incendis forestals a Espanya. A continuació, llistem els set eixos principals:

1. Gestió d'ecosistemes forestals

REpte: Crear una aliança per a una gestió forestal adaptativa dels espais forestals davant dels grans incendis.

2. Planificació territorial

REpte: Planificar paisatges diversos, resistents i resilients que ajudin a una gestió més segura dels incendis.

3. Comunitats rurals vives

REpte: Potenciar un món rural viu, amb un sector primari viable, que contribueixin a generar règims d'incendis més sostenibles.

4. Usos i ecologia del foc

REpte: Recuperar la funció del foc com a procés natural dels ecosistemes.

5. Comunicació, educació i sensibilització

REpte: Oferir eines a la societat per aprendre a conviure amb el foc.

6. Coneixement i necessitats a l'extinció

REpte: Recuperar la iniciativa dels incendis forestals.

7. Escenaris futurs a mitjà i llarg termini

REpte: Preparar la societat i el territori per als episodis extrems d'incendis forestals.

De totes maneres, considerem de gran importància tres eixos transversals, íntimament interrelacionats amb els eixos principals. Aquests eixos transversals es van tenir en compte i es van portar a debat dins de cada un dels eixos principals:

1. Política i governança

REpte: Corresponsabilitzar tots els actors implicats en la gestió dels incendis forestals.

2. Conservació de la natura

REpte: Garantir que la gestió per a la prevenció d'incendis sigui compatible amb la conservació de la biodiversitat i integrar les actuacions de prevenció d'incendis com a elements clau per a la preservació dels espais naturals protegits.

3. Canvi climàtic

REpte: Treballar per assegurar l'adaptabilitat i resiliència dels serveis d'extinció, la societat i la biodiversitat.

EIX 1 | Gestió dels ecosistemes forestals

Els Grans Incendis Forestals són un dels principals factors que afecten l'estabilitat i la persistència dels ecosistemes forestals, així com dels seus valors naturals, culturals i productius. Avançar cap a espais forestals més resistents i resilents al pas de foc amb estructures forestals que limitin la intensitat del foc, integrant la posada en valor del bosc i la conservació de la biodiversitat, és a dir, assegurant i millorant la provisió dels serveis ecosistèmics, és un dels grans reptes que cal abordar. Per això són necessaris referents de gestió forestal sostenible i multifuncional, que integrin la gestió i conservació, i polítiques, també, integradores i decidides que impulsin aquesta gestió dels ecosistemes forestals en el marc de planificacions alineades. Quins referents de gestió/modelos silvícoles? Zones prioritàries de gestió? Viabilitat econòmica? Què, on i com?

REPTE 1 | Crear una aliança per a una gestió forestal adaptativa dels espais forestals davant dels grans incendis.

■ Objectius a curt termini:

- Definir i/o posar en comú eines i referents de gestió (mapes de vulnerabilitat, models silvícoles i silvopastorals, codis de bones pràctiques, processos participatius, PORF, etc.), ¹ en el marc de planificacions a diferents escales (paisatge, forest, finca, rodal) per implementar la gestió forestal més idònia en cada cas, de referència per a tots els espais forestals, identificant els actors implicats i posant el focus als propietaris forestals.
- Integrar/alinear les planificacions a diferents escales i sectors (PORF, PORN ², PRUG ³, plans de prevenció d'incendis, etc.) amb els grans incendis forestals.
- Identificar, per a cada comunitat autònoma, les zones d'alt risc d'incendi (ZAR) o punts estratègics de gestió forestal (PEG ⁴), per a l'extinció/prevenció de grans incendis forestals i definir una legislació específica per als punts estratègics de gestió.
- Identificar fonts de finançament, incentius fiscals, etc., per a la posada en valor dels espais i els productes forestals (fusters i no fusters).
- Restauració postincendi. Restaurar no vol dir tornar a la situació inicial abans de l'incendi. La restauració ha de valorar l'impacte del foc, basar-se en criteris tècnics i tenir en compte l'ecologia de les espècies i la relació amb el foc, les dinàmiques naturals, l'estació forestal, escenaris futurs, canvi climàtic, demandes de la població local, etc., així com garantir un

¹ PORF: Pla d'ordenació dels recursos forestals

² PORN: Pla d'ordenació de recursos naturals

³ PRUG: Pla Rector d'Ús i Gestió

⁴ PEG: Punt Estratègic de Gestió

seguiment de les mesures de restauració proposades.

- Elaborar guies i protocols de restauració, prenent com a referència documents ja existents.

■ Objectius a mitjà termini:

- Integrar polítiques i plans de gestió forestals amb polítiques de conservació i prevenció d'incendis forestals, urbanístiques i agrícoles.
- Incloure l'herbivoria (domèstica i silvestre) i l'ús del foc als models de gestió forestal, tenint en compte el component social i els actors del territori.
- Canviar el coeficient d'admissibilitat de pastures de la PAC ⁵per potenciar l'herbivoria i la ramaderia extensiva.
 - Adaptar la normativa per facilitar la presència de ramats d'èquids o bòvids, en règim "superextensiu", en ecosistemes forestals de baixa productivitat.
- Implementar sobre el terreny zones prioritàries de gestió forestal (PEG) per extinció/prevenició de grans incendis forestals.
- Adoptar eines d'ajuda a la decisió per a la restauració post-incendi, tenint en compte les dinàmiques naturals i el cost-eficiència.

⁵ Política Agrària Comuna

EIX 2 | Planificació territorial

Mitigar l'impacte dels grans incendis forestals i conservar i protegir els valors dels nostres ecosistemes i paisatges implica una aproximació transversal i un esforç per alinear i integrar estratègies de gestió agroforestal i de protecció de la natura, béns i persones. Els paisatges forestals i agroforestals han d'oferir oportunitats segures per a la intervenció dels serveis d'extinció, mentre mantenen les funcions socials, de font de recursos i els seus valors ambientals. La planificació territorial que integra estratègies de gestió agroforestal per a reduir la vulnerabilitat del paisatge a grans incendis forestals contribueix a avançar cap a paisatges més resistents i resilients per a tota la societat, més segurs per a les tasques d'extinció i integradors de les dinàmiques socioecològiques del paisatge que contribueixen a generar un paisatge viu i "biodivers".

REpte 2 | Planificar paisatges diversos, resistents i resilients que ajudin a gestionar els incendis perquè siguin més segurs.

■ Objectius a curt termini:

- Diagnòstic dels instruments de planificació des d'un punt de vista interdisciplinari i considerant els incendis de manera transversal. Arribar al 80% de les comunitats autònomes amb instruments revisats el 2025.
- Fòrum intersectorial multinivell per abordar una estratègia comuna sobre planificació territorial integral i multifuncional. El diàleg ha de tenir una perspectiva dinàmica del paisatge, la població, els serveis ambientals, el règim d'incendis i els escenaris de canvi climàtic.
- Elaboració i aprovació d'una estratègia per a la planificació integral que inclogui el risc d'incendis forestals.

■ Objectius a mitjà termini:

- Legislar a favor de la incorporació de la perspectiva dels incendis forestals a la planificació i ordenació del territori, i del conjunt de polítiques sectorials, de manera integral i transversal, i vinculant davant la presa de decisions.
 - Revisió del marc legislatiu i jurídic. Avaluació de la necessitat d'una norma bàsica integral en matèria de gestió del risc d'incendis forestals (contemplar què hauria de contenir, solapament amb altres normes sectorials, amb les pròpies normes d'incendis forestals, etc.).
 - Adaptació del RD 7/2015 als principis estratègics o crear un nou instrument que els

⁶ Reial Decret Legislatiu 7/2015, del 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Sòl i Rehabilitació Urbana.

substitueixi.

- Pla estratègic de paisatges productius i adaptació del planejament territorial als nous principis.
- Comptar amb algun organisme impulsor, facilitador i coordinador en matèria de planificació territorial integral incloent-hi els incendis forestals.

EIX 3 | Comunitats rurals vives

El despoblament rural, la intensificació de l'agricultura i la ramaderia, unit a l'abandonament d'usos tradicionals del territori i la manca d'aprofitaments forestals, origina paisatges més vulnerables a la propagació d'incendis. El manteniment de l'agricultura diversa i sostenible, la silvicultura i la ramaderia extensiva, a través de la posada en valor dels seus productes i un ús adequat dels fons públics, contribueixen a generar territoris amb valor natural, social i econòmic, més resilient als grans incendis forestals, i contribueixen al repte demogràfic a zones rurals i de muntanya.

REpte 3 | Potenciar un món rural viu, amb un sector primari d'alt valor socioambiental i viable, que contribueixi a generar règims d'incendis més sostenibles.

■ Objectius a curt termini:

- Generar un marc legal estatal dotat de pressupost, posant en focus un sector primari divers, localitzat i sostenible. Per a això és necessari posar en valor la silvicultura, l'agricultura i ramaderia d'alt valor natural, la transhumància i la lluita contra el despoblament sota el paradigma de la sostenibilitat.
- Estimular la creació d'estructures participatives a diferents escales que facin costat al sector primari d'alt valor natural, dotant-los de capacitat tècnica per a redactar i executar plans de gestió comunals i rendibles a escala del paisatge, que garanteixin la producció i la conservació a llarg termini.
- Fomentar el consum de productes locals, de temporada i ecològics, així com el pagament per serveis ecosistèmics, establint compensacions justes per la prestació del servei ambiental i el pagament per serveis ecosistèmics.
- Invertir en formació professional, assessorament i acompanyament públic, multidisciplinari, adaptat a les necessitats de cada regió, de caràcter nacional i reglat.
- Realitzar un cens de finques agràries i forestals sense ús i dinamitzar usos. Les Administracions autonòmiques i locals han de realitzar un inventari de les parcel·les agràries i forestals abandonades i planificar de forma participada els usos agraris extensius i forestals més adequats per a diversificar el paisatge, sota el paradigma de l'agroecologia. Els bancs de terra i els contractes territorials suposen una bona eina per a això

■ Objectius a mitjà termini:

- Revisar el marc legal europeu dotat de pressupost (PAC, PFC ⁷ mediterrani...), amb l'objectiu de donar suport a un sector primari divers, localitzat i sostenible. En aquest sentit, aprofir-

⁷ Política Forestal Comú

tar la nova programació de la PAC per a posar en marxa projectes pioners, multi-actor, impulsats des del territori per a dinamitzar els usos agraris i forestals de manera sostenible, acompanyant-los d'eines innovadores, com les ja esmentades, incorporant l'aprenentatge i fomentant l'intercanvi d'experiència en grups de treball ad hoc de la Xarxa PAC.

- Coordinació, inversió en R+D i adaptació al canvi climàtic.
- Posada en valor de les identitats rurals .

EIX 4 | Ús i ecologia del foc

El foc és un procés natural dels nostres ecosistemes com també és part de la història de l'acció antròpica en emprar-se com a eina de gestió del territori, amb impactes recurrents sobre paisatges naturals i culturals. L'exclusió del foc no és ecològicament realista, però sí que recuperar un règim de foc sostenible que implica l'ús del foc prescrit i controlat, i la gestió dels incendis (sense extinció necessàriament), sota les directrius d'una planificació adequada. Això requereix una gestió de l'ús del foc sota una òptica socio-ecosistèmica, assumint la confluència de factors socials i ecològics.

REPTE 4 | Recuperar la funció del foc com a procés natural dels nostres ecosistemes

■ Objectius a curt termini:

- Formació :
 - Adaptació curricular al coneixement del medi natural i la dinàmica dels ecosistemes i del foc.
 - Cursos a sectors estratègics i formació de formadors.
- Promoure regulació per facilitar l'ús del foc i la gestió dels incendis ajudant el gestor.
- Disseny de plans estratègics amb directrius escalables a les realitats territorials que integrin i siguin compatibles amb els objectius de conservació de la biodiversitat.

■ Objectius a mitjà termini:

- Integrar professionals de l'extinció, els ramaders, agricultors i els gestors del territori en accions coordinades d'ús del foc i la gestió del territori.
- Impulsar que dispositius d'extinció de totes les comunitats autònomes/unitats administratives integrin l'ús del foc com a eina de gestió.
- Fomentar l'ús del foc com a una de les eines clau per generar heterogeneïtat del paisatge, restaurar la biodiversitat i mantenir els serveis ecosistèmics.
 - Protocol de monitorització i revisió de les pràctiques d'actuació, recolzat per indicadors que ajudin a determinar els impactes ecològics de les mesures de gestió amb ús del foc.

EIX 5 | Comunicació, educació i sensibilització

Conscienciar la societat amb un missatge comú i clar és clau per canviar-ne la percepció davant el nou escenari de grans incendis forestals. Crear recursos i fer-los accessibles a professionals de la comunicació, l'educació i la sensibilització sobre l'ús del foc i els incendis forestals per tal d'oferir informació rigorosa i de qualitat a la societat durant tot el cicle de l'emergència. Tan important és la informació que es genera durant un incendi, com la que es pot oferir durant tot l'any per posar en valor les tasques que fan els sectors primaris, o la relacionada amb el risc de viure en una zona d'urbà-forestal interfície i mesures d'autoprotecció associades. Així com entendre conceptes de gestió forestal, ecologia del foc i el paper del foc en els diferents ecosistemes, per ajudar la societat a mirar més enllà de les flames de l'incendi.

REPTE 5 | Oferir eines a la societat per aprendre a conviure amb el foc

■ Objectius a curt termini:

- Incorporar un pla educatiu que incorpori els incendis forestals, gestió del paisatge i bio-economia a les escoles, començant per primària i, seguidament, secundària.
- Incloure els incendis forestals i la gestió forestal a l'agenda política i mediàtica de manera transversal.
- Fomentar que la societat valori i compensi els serveis ecosistèmics.

■ Objectius a mitjà termini:

- Disposar d'una estratègia nacional de comunicació d'incendis forestals per generar informació rigorosa, veraç i contrastada.
- Aconseguir eliminar la barrera urbana-rural compartint un relat comú per tal de reconnectar el medi rural amb l'urbà.
- Canviar la visió de la societat sobre la gestió forestal i l'ús del foc com a eina de gestió d'acord amb uns objectius definits i duta a terme per persones capacitades.
- Treballar per a què la societat no associï el foc ni els incendis forestals amb una catàstrofe.

EIX 6 | Coneixement i necessitats en l'extinció

El context de Canvi Global comporta nous escenaris de grans incendis i mega-incendis de comportament extrem que generen situacions de gran emergència civil. Noves latituds i regions estan afectades per aquesta tipologia d'incendis. La velocitat amb què aquests escenaris evolucionen globalment i impliquen noves àrees del planeta dificulta que els serveis d'extinció puguin adaptar-se per respondre adequadament i els permeti fixar coneixement i experiència. Ens trobem davant dels límits actuals del coneixement i de la ciència, a causa de la incapacitat actual de recerca i innovació per generar eines que permetin comprendre el funcionament i quan i com es produiran aquests esdeveniments extrems, de moment no previsibles.

REpte 6 | Recuperar la iniciativa en la gestió de l'emergència

■ Objectius a curt termini:

- Destinar 1000M €/any per a la gestió de l'1% de paisatge forestal a nivell nacional, és a dir, 27 Mh d'hectàrees anualment, amb la finalitat de tenir un territori preparat per fer front als incendis forestals i que generi oportunitats als dispositius d'extinció, prioritzant els punts estratègics de gestió (PEG).
- Els PEG han de disposar de normativa pròpia, que reconegui la seva condició d'infraestructura de prevenció i prioritzi la seva execució, gestió i manteniment.
- Estratègies d'adaptació i modernització dels dispositius d'incendis forestals. Fomentar la formació per competències.
- Programa de foment per a R+D tècnica aplicada.
- Desenvolupar un programa nacional de lliçons apreses.
- Disseny d'una estratègia comuna de comunicació en emergències, així com de professionalització d'aquesta comunicació.
- Afavorir la contractació a llarg termini del personal de suport a l'extinció.
- Creació de l'Observatori de Grans Incendis Forestals (OGIF), focalitzat a supervisar les inversions en infraestructures de prevenció, monitoritzar-ne l'execució i la funcionalitat operativa.

■ Objectius a mitjà termini:

- Mantenir i incrementar l'1% del paisatge forestal anual gestionat a nivell nacional.
- Maximitzar l'autoprotecció de les àrees d'interfície urbana-forestal. Planificació i gestió de

l'autoprotecció almenys del 25% de les àrees d'interfície urbana-forestals d'Espanya.

- Integració efectiva d'incendis forestals a polítiques estatals, europees i sectorials (transversalitat).
- Desenvolupament d'un marc d'acreditació per competències a nivell nacional.
- Integrar objectius de conservació de la biodiversitat als plans de maneig de foc prescrit.
- Normalització dels índexs de risc meteorològic i de vulnerabilitat a nivell nacional.
- Desenvolupar sota el marc de l'Observatori una estadística a nivell nacional comparativa entre les inversions en prevenció, el percentatge d'execució i les inversions en extinció.
- Desenvolupar la normativa nacional que suporti i deslligui les figures del Sistema de Maneig d'Emergències (SEM).
- Desenvolupar estudis que quantifiquin la tasca de fixació de carboni que fan els dispositius d'extinció i desenvolupar marcs normatius que en permetin la monetització.

EIX 7 | Escenaris de futur a mitjà i llarg termini

El canvi climàtic està afectant els ecosistemes i els règims de perturbacions. Aquesta situació extrema, vinculada a molta incertesa, porta algunes reflexions fonamentals sobre els sistemes socioecològics que volem en el futur i la seva relació amb el foc. Si no actuem, els ecosistemes que es van desenvolupar amb l'antic clima es poden deteriorar i perdre biodiversitat de manera considerable. Hem de facilitar que els ecosistemes s'adaptin i transicionen cap a un nou clima i incloure el foc en aquests processos? Hem de reconèixer que alguns incendis no es podran extingir, de manera que molts esforços s'han d'invertir en preparar i adaptar la població i els ecosistemes a coexistir amb els incendis i per tant acceptar que els nostres paisatges canviaran radicalment en els propers anys?

REPTE 7 | Preparar la societat i el territori per als episodis extrems d'incendis forestals

■ Objectius a curt termini:

- Planificar escenaris d'episodis extrems d'incendis forestals, integrant l'autoprotecció, prioritzant zones estratègiques d'actuació i assumint l'existència d'un risc inevitable.
 - Generar un marc internacional d'intercanvi d'experiències i coneixements sobre episodis extrems d'incendis forestals.
- Desenvolupar models de gestió adaptativa. Eina clau per fer front a nous escenaris.
- Integrar nous paisatges rurals per implantació d'energies renovables i moviments poblacionals de les ciutats al món rural en un context de canvi global i climàtic, acceptant alts nivells d'incertesa.
- Disminuir la pressió fiscal per a habitants i gestors del món rural i la promoció de l'associacionisme com a mitjà de gestió, tenint en compte les estructures de suport i participació territorial del sector primari perquè sigui més robust i durador en el temps.
- Comunicar per a la convergència entre visió urbana i rural sobre els escenaris a mitjà i llarg termini d'incendis forestals, posant èmfasi en el risc que no es podrà evitar tot i que s'implementin mesures al territori.
- Millorar les qualificacions professionals per facilitar que s'estableixin nous professionals, empreses i autònoms que contribueixin a la gestió del medi rural. Això cal desenvolupar tenint en compte les estructures de suport i participació territorial del sector primari perquè sigui més robust i durador en el temps.
- Augmentar finançament en R+D.

■ Objectius a mitjà termini:

- Aplicar/Implementar models de gestió adaptativa acords als diferents espais forestals i integrant la propietat privada.
- Aconseguir una convergència entre la visió urbana i rural dels episodis extrems d'incendis forestals.
- Transformar productes en l'àmbit local (generar indústria per a aquests fins al medi rural). Això cal desenvolupar tenint en compte les estructures de suport i participació territorial del sector primari perquè sigui més robust i durador en el temps.

EIX | Política i governança

La gestió del risc d'incendis integra diferents mesures i polítiques des de les fases de prevenció, fins a la preparació i la resposta, o la restauració post-incendi dels terrenys forestals. Aquestes mesures sovint impliquen diferents unitats administratives, s'implementen a diverses escales territorials i necessiten la participació d'actors privats i de la societat. L'enfocament integrat permet connectar, per exemple, els beneficis de la prevenció pel que fa a una capacitat de resposta dels mitjans d'extinció més eficient i gestionable. Alhora, altres polítiques sectorials poden influir en els factors de risc com, per exemple, l'augment/disminució de la capacitat de propagació (generació de mosaic) o el desenvolupament de nous elements exposats i vulnerables (urbanisme difús).

La governança del risc busca articular la coordinació entre les administracions competents, per a/amb la col·laboració dels actors privats i ciutadans, així com entre les diferents polítiques sectorials, en un marc de drets i responsabilitats acordat i promovent els recursos adequats per exercir aquesta co-responsabilitat. A més, moltes mesures de mitigació i adaptació del risc d'incendis poden crear sinergies amb altres agendes polítiques, per exemple, reducció d'emissions, provisió d'aigua, millora d'hàbitats i biodiversitat o generació de bioeconomia, podent la governança promoure aquestes sinergies incorporant-les, per exemple, aspectes de finançament des d'una perspectiva de costos evitats.

REpte 8 | Corresponsabilitzar tots els actors implicats en la gestió dels incendis forestals

■ Objectius a curt termini:

- Crear comunitat d'incendis forestals (identificar nous actors) i polítiques sectorials.
- Desenvolupar models participatius i procediments per connectar actors (casos pilots).
- Cobrir necessitats i recursos (econòmics, tècnics, normatius).

■ Objectius a mitjà termini:

- Consolidar fòrums de participació permanents i estables.
 - Sistematitzar procediments de forma àgil i bidireccional entre diferents escales (*bottom-up*).
 - Dotar de recursos sostinguts en el temps (econòmics, tècnics, normatius).
-

EIX | Conservació de la natura

La conservació de la natura és el conjunt de mesures i decisions que la societat adopta col·lectivament per ordenar les seves activitats de manera que permetin protegir les espècies de l'extinció, mantenir i restaurar hàbitats, millorar els serveis dels ecosistemes i protegir-ne la biodiversitat.

REpte | Garantir que la gestió per a la prevenció d'incendis sigui compatible amb la conservació de la biodiversitat i integrar les actuacions de prevenció d'incendis com a elements clau per a la preservació dels espais naturals protegits.

En aquest eix transversal no es van definir objectius concrets, sinó que es va integrar a cadascun dels eixos principals.

EIX. Adaptació i mitigació al canvi climàtic

REpte | Treballar per assegurar l'adaptabilitat i la resiliència dels serveis d'extinció, la societat i la biodiversitat.

En aquest eix transversal no es van definir objectius concrets, sinó que es va integrar a cadascun dels eixos principals.